

SZABVÁNYOS GONDOLATOK

NAGY ZSOLTNÉ

Nem lenne célszerű a könyvtári munkák között fontossági sorrendet vagy valamilyen minőségi rangsort felállítani. Mégis, minden könyvtárban rangja van a feldolgozó munkakörnek. Mindegy, hogy címleírásnak, feldolgozásnak, vagy katalogizálásnak nevezük, az tény, hogy e munka során a könyvtárba már bekerült dokumentumokról

- bibliográfiai leírást kell készíteni,
- a bibliográfiai leírást besorolási adattal (adatokkal) kell ellátni (vagy a bibliográfiai leíráson belül meg kell különböztetni a besorolási adatot), hogy katalogustélt kapjunk,
- a katalogustételekből pedig meg kell szerkeszteni a katalogust, amely ennek az összefüggő munkafolyamatnak a célja és eredménye.

A katalogus központi szerepét hangsúlyozva ült össze a párizsi Nemzetközi Katalogizálási Konferencia 1961-ben, „hogy megállapodjék a rendszóra, illetve a címfejre vonatkozó címleírási szabályoknak az egész világon egységesen alkalmazandó rendszerét illetőleg.”¹

A konferencia nem foglalkozott tehát a bibliográfiai leírás szabályozásával, adott viszont ajánlásokat a leíró katalogusra, a katalogustételekre és a címfejre, olyan ajánlásokat, amelyeket meg lehet valósítani – bármilyen típusú leírás is a katalogustétel alapja.

Pintér László cikkét (a továbbiakban: cikk) többször végigolvasva kiderül, hogy neki is ez a véleménye. Nem szeretnék vitatkozni azzal a megállapításával, hogy ez a könyvtársadalom köztudatában nem vált világossá. Valószínűleg van e téren ezt bizonyító tapasztalata, bár azoknak a cikkeknek a többsége, amelyekre irodalomjegyzékében hivatkozik, éppen megvilágítja, de legalábbis megvilágítani szándékozza ezt a kérdést. Az viszont megtévesztő lehet, hogy már az 1961-ig tartó időszakot tárgyaló fejezetben azt olvashatjuk, hogy „az ISBD alapon készült szabványt kezdettől fogva és következetesen összekeverték vagy éppen „csak” egybecsúsztatták az A–F kérdések megoldására hivatott szabványokkal” (636.p.). Éppen ezért – bár a cikk is tényként közli más helyen – nem árt többször elismételni, hogy az ISBD program csak Michael *Gorman* 1968-ra elkészített felmérése és jelentése után alakult ki, tehát a bibliográfiai leírás szabályozására csak a 70-es évek elejétől lehetett hatással.

Ez a hatás valóban érvényesül az MSZ 3424/1 T/72.XI./szabványtervezetben² (a továbbiakban: Tervezet), amiről meggyőződésem szerint a könyvtárosok egy része e cikkből értesül, hiszen nem szabvány volt, csak tervezet, és „1973-ban a nagyobb magyar könyvtárak feldolgozó osztályai” (636.p.) kapták meg. Mivel egy példányt én is őrzök belőle, hadd idézzem a Tervezet fejében közölt felhívást: „Ez a tervezet a készülő szabvány véle-

ményezésére szolgál. Az észrevételeket a Magyar Szabványügyi Hivatalhoz . . . kell benyújtani.”

Tehát a Tervezet készítői elsősorban szakmai véleményeket vártak a végleges szabványjavaslat elkészítéséhez, semmiképpen sem gondolhattak arra, hogy bármelyik könyvtár most ennek alapján fogja megreformálni katalógusait. A Tervezetből egyébként nem lett szabvány, 1975-ben visszavonták. Meg kell tehát kérdőjelezni a cikk alábbi megállapítását: „Az összes további tévedés valószínű alapja ez a tervezet, amely igazán és úgy látszik kitörölhetetlenül összemosza az ISBD alapú leírást és az alkalmazási szabványokat avval, hogy egységes szerkezetben – az MSZ 3424–60-hoz hasonlóan – közli őket.” (636.p.)

Ha tehát most ilyen nagy nyilvánosságot kapott a Tervezet, feltétlenül meg kell vizsgítani néhány fogalmat, amely valóban félreértésre adhat okot. A ma érvényes szabványokban már nem találkozunk a „cíMLEÍRÁS” kifejezéssel, de a Tervezet címében és a cikkben is idézett Magyarázatlanban, valamint ettől függetlenül a cikkben többször is előfordul. A cíMLEÍRÁST súlyos hiba lenne azonosítani a „bibliográfiai leírás”-sal, Pintér László cikke – ha nem is teszi ezt, de – nem tisztázza a pontatlanságot. Feltétlenül szükséges tehát a két fogalom közti különbséget tudatosítani és hangsúlyozni, nehogy a továbbiakban azok is bizonytalanok váljanak ezen a téren, akik a KMK által szervezett alap- és továbbképző tanfolyamokon tapasztalataim szerint már egészen jól eligazodnak a terminológiában.

Kiindulásképpen célszerű a ma érvényes fogalom meghatározást idézni, amelyet először az MSZ 3424/1–78³ ad meg: „*Bibliográfiai leírás*: meghatározott szabályok szerinti egységes szerkezetben, formában és sorrendben leírt (rögzített) adatok összessége, amely a könyv azonosítására, nyilvántartásba vételére és a róla szóló általános tájékoztatásra szolgál.”

A fogalom meghatározás pontosságán lehet vitatkozni, ez megtörtént és megtörténik minden lehetséges szakmai fórumon, a szabványbizottsági üléseken különösen. Tény az, hogy a meghatározás „nyilvántartásba vételére” kifejezése megtévesztő, mert nem zárja ki egyértelműen a besorolási adatokat. Igaz ugyan, hogy nem is tesz említést a besorolási adatokról, ez az egész bibliográfiai leírás szabványsorozat szelleméből következik. Sehol, a szabványsorozat egyetlen tagjának fogalom meghatározásai között nem szerepel maga a besorolási adat fogalma sem, éppen azért, mert ez nem tárgya egyik említett szabványnak sem.

A cíMLEÍRÁSBA, mint munkafolyamatba viszont annak idején beleértettük a besorolási adatok megállapítását, s a cíMLEÍRÁS, mint a munkafolyamat eredménye tartalmazta a besorolási adatokat is, azaz maga volt a katalóguscédula. Az MSZ 3424–60⁴ egyértelműen a cíMLEÍRÁS részének tekinti a rendsző megválasztását, sőt a szabvány jelentős része a rendszőre vonatkozó szabályokkal foglalkozik. Mindez a ma érvényes könyvtári szabványokban külön szabványsorozat⁵ feladata.

Mint munkafolyamat, a besorolási adatok megválasztása és feltüntetése a katalógus- vagy bibliográfiai tételben egészen közel áll a bibliográfiai leírás munkafolyamatához, vagy nem is választható el tőle. Éppen ezért számomra rendkívül célszerűnek, előre megtervezettnek tűnik, hogy a két szabványsorozat legfontosabb (egymásra épülő) tagjai egy-

mást kiegészítve jelentek meg. Hiszen még nem volt hatályos az MSZ 3424/1–78 amikor már megjelent az MSZ 3440/2–79, az MSZ 3440/5–79, majd rövidesen az MSZ 3440/1–79⁶. Ez utóbbiban megtalálhatók mindazon fogalmak meghatározásai, amelyek szükségesek ahhoz, hogy megértsük: az MSZ 3424–60 szerinti *címleírás* a 80-as évektől *bibliográfiai leírást + besorolási adatokat* jelent. A mindennapi könyvtárosi munkában ez úgy jelentkezik, hogy a katalóguscédula, ami addig címleírást tartalmazott (és egy-két adatot ezen kívül: jelzet, szákszám stb.), mostantól (1979-től) bibliográfiai tételt jelent, amelynek leglényegesebb része a besorolási adat, hiszen ezt minden bibliográfiai tétel (az utaló is) tartalmazza. Mint a fogalommeghatározás (1.5) Megjegyzésében olvashatjuk: „A bibliográfia tétel a besorolási adaton kívül bibliográfiai leírást, illetve utalást, valamint – szükség szerint – ezeken kívüli besorolási adatokat, illetve egyéb adatokat tartalmaz.”

Ha volt félreértés tehát 6–7 évvel ezelőtt, amit el kell hinnünk Pintér Lászlónak, most ahelyett, hogy a meg nem értésre irányítjuk a figyelmet, inkább arra kellene helyeznünk a hangsúlyt, hogy – ma már világosan értve az 1979-ben már igazán egyértelműen megfogalmazott elveket – ezeket a félreértéseket közösen eloszlassuk. S bár a cikkben is idézett szakirodalomból⁷ inkább egymás félreértése derül ki, most jó az alkalom, hogy a két fogalom közötti különbséget kihangsúlyozzuk úgy, ahogy annak idején ezt *Domanovszky* Ákos tette.

Az MSZ 3424/1–78 „szabvány a könyvek szokványos típusú katalogizálási szabályzatának két főrésze közül – írja Domanovszky – az egyiknek a funkcióját látja el: rögzíti a könyvek címleírása tartalmának és formájának szabályait, kivéve azonban a címleírás besorolási elemeire vonatkozókat, vagyis azokat, amelyeket a hagyományos katalogizálási szabályzatok másik főrésze szokott magába foglalni. A „bibliográfiai leírás” terminusnak tehát, amelyet eddig a „címleírás” szó szinonimájaként is használhattunk, új jelentést ad, és ez: a besorolási elemekkel még el nem látott címleírás . . . azt minden félreértés elkerülése végett föltétlenül hangsúlyozni és tudatosítani kell, hogy itt egy azelőtt sem ismeretlen terminusunk az eddigtől eltérő, új jelentést kapott.”⁸ Természetesen az itt leírtak nemcsak a könyvekre, hanem minden dokumentumtípusra érvényesek.

A két fogalom tisztázása tehát 1979-ben is megtörtént. Ennek ellenére sem lehet megcáfolni a szerzőnek azt a véleményét, hogy „elemi erejű” volt a „tiltakozás a besorolási adatok megváltoztatása ellen”, s a könyvtárosok nem láttak tisztán a „leírás és a szerkesztés” kérdésében; mert a szakirodalomból ez ugyan nem derül ki, de az sem, hogy kezdettől kialakult volna egy egységes szemlélet. Ez azonban egyetlen változtatás esetén sem szokott azonnal megtörténni.

Úgy érzem azonban, ha a cikkben szükséges volt több oldalon keresztül idézetekkel ismertetni a nemzetközi és a magyar előzményeket 1961-ig, amik voltaképpen tények és semmiféle vitára, félreértésre nem adhatnak okot, feltétlenül az lett volna az etikus, ha az ilyen típusú megállapításokat, mint például: „Ez még olyan nagy nevű könyvtárosokat is megzavart, mint *Csűry* vagy *Vajda*” (636.p.) is idézettel támasztotta volna alá a szerző. Ezt nem tette, s most engedtessek meg nekem, aki többedmagammal nagy tisztelője voltam Csűry Istvánnak s vagyok most is az emlékének, hogy a szerző által is hivatkozott tanulmányokból vett idézetekkel óvjak meg másokat újabb félreértésektől. Csűry István

cikkében például ezt írja: „Ha azt akarjuk, hogy a *bibliográfiai leírás, címfejadás* (kiemelés: NZs) elvi és formai szabályozása ne voluntarista módon, spekulatív elképzelésekből származtatva jöjjön létre, . . . egy átfogó és rendszeres kutatás módszerének alapjává [kell] tenni.” Majd később az ISBD szabványsorozatról: „És ha *kiegészül* (kiemelés: NZs) a címfejszabvánnyal, az sem lesz egyéb a „Párizsi Alapelvek” valamilyen revideált változatánál . . .”⁹ Ebből a két idézetből is kiderül, hogy a szakmai igényesség követelése mellett ő igazán tisztában volt a szabványok tárgyával, hatályával, ami már csak azért is természetes, mert cikke írásakor 6–7 év telt el az ISBD/M megjelenése óta, de az ISBD/M magyar fordítását is olvashatta a szakma a *Könyvtári Figyelő* 1975. évi 5. számában, amelyből Pintér László is idézi a kétségeket eloszlató szöveget: „Az ISBD/M alkalmazásával létrejött leírást rendszerint nem önállóan használják, hanem az legtöbbször csupán része a katalógus vagy más bibliográfiai jegyzék tételeinek. A tételek rendezésére szolgáló rendhatározó tényezők (fej, stb.) kívül esnek az ISBD/M hatályán, ezekkel a szabvány nem foglalkozik.” (638.p.) Tehát már *1975-ben* tisztázódott az, amit az 1979-es vitacikkek újból tisztáztak, s ami mostantól fogva remélhetőleg nem jelent többé problémát.

Ami pedig Csúry István cikkének jelen témánkra vonatkozó részeit illeti, ezekről Domanovszky Ákos mondta ki a végső szót: „. . . újra elolvastam Csúry cikkét – azt hittem, hogy előszörre figyelmetlenül olvastam. De hiába – másodszor sem találtam benne annak nyomát, hogy ő attól, amit most már bibliográfiai leírásnak hívunk, kérné számon az egyedi művekre vonatkozó információt.”¹⁰ Akik ismertük Csúry Istvánt, tudjuk, hogy ő nem tartotta magát tévedhetetlennek, én sem akarom ezt tenni, de ebben az esetben nem ő volt az, aki valamit félreértett.

Pintér László végeredményben a besorolási adatok megváltoztatását rója fel a hazai szabványosításnak, s ezt kéri számon a szakirodalmon is: „Ahelyett, hogy az ossztűz a besorolási szabványok ellen irányulna” (640.p.). Minden elismerésem az övé azért az ügyszere tetért és szakmai igényességért, amivel hazai katalógusaink rendjének érdekében komoly erőfeszítéseket tesz, de nem vagyok benne biztos, hogy az MSZ 3424–60 alapján olyan egységes katalógushálózat épült volna ki, amelyet nem érdemes megreformálni (erről remélhetőleg mások is nyilatkozni fognak). Ugyancsak minden elismerésem az övé azért a komoly munkáért, amit arra fordított, hogy képet adjon a katogizálással kapcsolatos hazai szabványosításról, ugyanakkor nem értem, hogyan jutott arra a következtetésre, ami a „Jelentés”¹¹ megvitandó (A–F) problémáival kapcsolatos kérdéseire adott válaszaiból derül ki. (Csak így zárójelben jegyzem meg, hogy nem tudom, érdemes volt-e ebből a párizsi konferenciát előkészítő dokumentumból idézni, hogy a szerző feltehesse gondolatébresztő kérdéseit, hiszen ma már magát a konferenciát is az idő távlatából értékelhetjük.) Mivel ezek a kérdések hangsúlyt kapnak a cikkben, a rájuk adott válaszok pedig azt sugallják, mintha a magyar szabványosítás máig nem oldott volna meg lényeges feladatokat, a magam részéről megpróbálom én is a válaszadást. Mind a kérdéseit, mind a válaszait a szerző azután teszi fel, hogy idézte a „Jelentés” A–F problémáit (635.p.), ezért ezeket én nem ismételtem meg, csupán a kérdések és válaszok sorszámára hivatkozom.

Az 1. és a 3. kérdésre ugyanúgy nemleges a válaszom, mint a szerzőé: tehát az ISBD alapú leírási szabványokhoz az A–F javaslatoknak semmi közük sincs és nem is szabad az ISBD-t felelőssé tenni a hazai katalógusok rendjének megváltoztatásáért, azzal a kiegészíté-

szítéssel, hogy ezeket a kérdéseket nem kellett volna feltenni (márcsak azért sem, mert mint előbb is hangsúlyoztam, az ISBD ezekkel a kérdésekkel nem foglalkozik).

A 2. kérdésre az a válaszom, hogy *igen*, a problémákat megoldják a már megjelent és a készülő vagy tervezett szabványok – természetesen akkor és csakis akkor, ha az egyes könyvtárak, bibliográfiák a szabványokhoz döntvénytár jellegű házi szabályzatot készítenek. Vegyük sorra ezzel kapcsolatban az A–F pontot:

A. A főlap funkciójára vonatkozóan rendelkezik az MSZ 3423 Leíró katalógusok bibliográfiai tételeinek szerkesztése szabványsorozat.¹² Az 1. tagja, az Általános előírások szabványlap részletesen ismerteti a leíró katalógusok funkcióit (2. fejezet), és a 3.2 és 3.3 szakaszokban a főtételről, mint minden dokumentumról kötelezően készítendő tételről rendelkezik. A szabványsorozat 2. és 3. tagja a könyvek és az időszaki kiadványok esetében tételesen részletezi, hogy a főtételnek, illetve első besorolási adatának mi a szerepe a leíró katalógus funkcióinak teljesítésében.

B. A főlap rendszavának megválasztása – mai terminológiával: a főtétel első besorolási adatának, illetve egyes esetekben a Párizsi Ajánlások intencióinak megfelelően, a melléktételek első besorolási adatának megválasztása. Ez a tárgya az MSZ 3423/2 és az MSZ 3423/3 szabványnak, amelyek készítése során a bizottság tagjai külön ellenőrizték, hogy ezeknek a típusoknak a szabályozása ne maradjon ki.

C. Az egyéni szerzők nevének szabályozása az MSZ 3440/2 szabvány feladata – ezt meg is oldotta. Egyébként az egységesített nevek közül ez az, amihez ma már magyarul is használható nemzetközi segédlet jelent meg, nem beszélve *Fügedi Péterné* összefoglalóról e témában.¹³

D. A testületi szerzőséggel kapcsolatban az 1. kérdésre az MSZ 3423/2 szabvány ad választ (3.2 fejezetének címe: A testület neve, mint a főtétel első besorolási adata). A 2. kérdésre az MSZ 3440/3 szabvány előírásai és ehhez kapcsolódóan a már említett MSZ 3423/2 „alkalmazási” szabvány ad megoldást, míg a 3. kérdéshez e szabvány mellett az MSZ 3440/5 szabványt is használnunk kell.

E. Címekre vonatkozóan az MSZ 3440/4 szabvány rendelkezik, s ennek előírásait kiegészítik az MSZ 3423/2 és az MSZ 3423/3 szabványok előírásai.

F. Bár egyértelmű megfogalmazások céljából segítség lenne egy terminológiai összevetés, úgy gondolom, hogy a főtételek mellett kötelezően vagy fakultatívan készítendő melléktételek megoldják a „címfej” és az „alcímfej” használatának problémáját – ezt az MSZ 3423 szabványsorozat szabályozza.

A szerzőnek a 4. kérdésére adott válaszával már foglalkoztam, amikor az elvi kiindulást kerestem.

Az 5. kérdésre a szerző cikke végén a „kiútra” vonatkozóan adja meg elképzeléseit. Csak a kifejezéssel nem értek egyet: nem kiútról van szerintem szó, csupán egy megkezdett, nehéz – néha ellentmondásokkal teli – munkáról, ami a befejezéshez közeledik: a katalógusépítéssel kapcsolatos sokrétű magyar szabványok elkészítéséről, s ezek gyűjtéményes kiadásáról. Nálam hivatottabbak írnak arról, hogy a szabványosítás milyen stádiumban van jelenleg, én most az *időszaki kiadványokkal kapcsolatos szabványokra*, azok hazai használatára szeretném röviden a figyelmet irányítani. Mint ahogy erről mindig is szó volt, az egyes szabványsorozatokon belül a főbb dokumentumtípusokra külön szab-

ványok készültek (készülnek). Az MSZ 3424/2 *Bibliográfiai leírás. Időszaki kiadványok* szabvány 1982-re készült el. A Könyvtári Figyelő 1983. évi 1. számában részletes cikk¹⁴ jelent meg a szabványok keletkezésének körülményeiről, hazai és nemzetközi előzményeiről, sőt röviden arról is, hogy mi a különbség az ISBD/S¹⁵ és az MSZ 3424/2 előírásai között – mindezt felesleges lenne elismételni.

A bibliográfiai leírást kiegészítő besorolási adatokra ugyanaz a szabványsorozat vonatkozik, mint a könyvek esetében; 1983-ban megjelent e szabványsorozat időrendben utolsó tagja is, az MSZ 3440/3, ezévből pedig az MSZH kiadta hosszas előkészítő munka eredményeképpen az MSZ 3440/4¹⁶ 2. javított kiadását. Az új szabványkiadás lényeges pozitív módosításokat tartalmaz, különösen az időszaki kiadványok címekre vonatkozóan. Szerencsés tervezés következtében e szabvány előkészületi munkái egybeestek az időszaki kiadványok tételeszerkesztési szabványával, így az MSZ 3423/3 *Leíró katalógusok bibliográfiai tételeinek szerkesztése. Időszaki kiadványok szabvány* teljes egészében összhangban van az MSZ 3440/4 szabvánnyal. Az MSZ 3423/3 ez év elején jelent meg és 1987-től lép hatályba. Mind a bibliográfiai leírás, mind a besorolási adatok megállapítása és feltüntetésének során szükség van egyéb, kiegészítő szabványokra, amelyek minden dokumentumtípus feldolgozása során alkalmazandók, ezeket *Kuruc* Imréné mint kapcsolódó szabványokat sorolja fel a Könyvtárosban írt cikkében.¹⁷

Néhány szó a jelen és a közeljövő szabványosítási munkáiról. Elkészült az MSZ 3404 *A magyar időszaki kiadványok címrövidítése* szabvány 2. kiadásának javaslata, tehát ez a szabvány is rövidesen meg fog jelenni. Alkalmazására elsősorban az *analitikus* leírások készítésénél van szükség. Az időszaki kiadványok cikkei ISBD szerinti bibliográfiai leírásának szabványával kapcsolatban ez évben kezdődnek el az előkészítő megbeszélések, tehát a szabvány jóváhagyása 1987 végére, megjelenése 1988 elejére várható. Késői (de remélhetőleg reális) időpont ez ahhoz képest, hogy a szakma mennyire hiányolja ezt a szabványt, mint ahogy azt a résztvevők ki is nyilvánították 1983. szeptember 21-én a Magyar Könyvtárosok Egyesülete bibliográfiai bizottságának ülésén. Mivel e téma legjelesebb képviselői voltak jelen, mint az MSZH által felkért javaslattevő azzal a kéréssel fordultam a bizottsághoz, hogy a szabvány koncepciójának kialakítását elősegítendő, küldjenek el az MSZH-hoz néhány javaslatot, meglévő szabályzatot vagy mintakollekciót analitikus leírásaikból. Nem elítélően jegyzem meg, de tény, hogy egyetlen reagálás sem érkezett. Szó sincs arról, hogy ez lenne a szabvány késésének oka, de ennek kapcsán érdemes azon elgondolkozni, hogy amikor sürgetjük a szabványok megjelenését, a róluk szóló tájékoztatást, a vitákat, az érveket stb., akkor, bár ezek valóban nagyon fontosak, de gondoljuk át, hogy kinek-kinek a napi munkáktól megterhelten milyen kevés ideje jut a feladatok elméleti megalapozására. Sajnos! A jelek szerint így vannak ezzel külföldi kollegáink is, mert az analitikus leírás szabványával kapcsolatban most már évek óta nem született végső döntés az IFLA illetékes munkacsoportjában. Mivel a bibliográfiai leírásokkal kapcsolatos magyar szabványokat eddig a megfelelő ISBD figyelembevételével készítettük, ebben az esetben is célszerű várni, amíg el nem fogadják az International standard bibliographic description for component parts (ISBD/CP) végső változatát. Ez – értesülesem szerint – 1986-ra várható. Hogy hogyan alkalmazzák az új szabványokat az időszaki kiadványok feldolgozásában, arról nagyon nehéz lenne átfogó képet adni. Reméljük, hogy az egyes könyvtárak gyakorlatáról hasznos cikkeket olvashatunk majd.

A magyar sajtóbibliográfia¹⁸ 1976-tól kezdve, tehát elsőként vagy az elsők között az országban, ISBD elvek szerinti bibliográfiai leírásokat tartalmaz. Ennek tapasztalatai, problémái nem érintik közvetlenül a katalógusszerkesztési kérdéseket. Tételszerkesztési szabvány hiányában a bibliográfia a főcímek betűrendjében közölte a tételeket, az 1986-os tárgyévű kötettől kezdve természetesen alkalmazni fogja az MSZ 3423/3 szabványt.

Végül szeretnék bízni abban, hogy a most kialakuló gondolatcsere szakmailag is, emberileg is hasznos lesz nemcsak a cikkekkel, írásbeli véleményekkel jelentkezők, de az összes érdeklődő könyvtáros számára.

JEGYZETEK

1. A Párizsi Nemzetközi Katalógizálási Konferencia (1961. október 9–18.) = Könyvtári Figyelő. 8.évf. 1962. 1.sz. 1–8.p. Idézet: az 1. oldalról.
2. MSZ 3424/1 T/72.XI./ Könyvtári címleírási szabályok. Könyvek címleírása (Tervezet)
3. MSZ 3424/1–78 Bibliográfiai leírás. Könyvek
4. MSZ 3424–60 Könyvtári címleírási szabályok (az MSZ 3424–52 helyett)
5. MSZ 3440/1–79 A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Fogalommeghatározások.
MSZ 3440/2–79 A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Személyek nevei
MSZ 3440/3–83 A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Testületek nevei
MSZ 3440/4–86 A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Címek (az MSZ 3440/4–81 helyett)
MSZ 3440/5–79 A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Földrajzi nevek
6. Lásd az 5.sz. jegyzetet
7. *FÜGEDI Péterné*: A bibliográfiai leírás nemzetközi szabványosítása és az új magyar szabvány. = Könyvtári Figyelő. 24.évf. 1978. 2.sz. 117–125.p.
CSÚRY István: Olvasók és könyvtárosok katalógushasználati szokásairól. = Könyvtári Figyelő 25.évf. 1979. 1.sz. 13–24.p.
FÜGEDI Péterné: Válasz Csúry Istvánnak. = Könyvtári Figyelő. 25.évf. 1979. 1.sz. 25–29.p.
VAJDA Erik: A bibliográfiai-katalógizálási szabványok megváltoztatásának jogosultsága és elvei. = Könyvtári Figyelő. 25.évf. 1979. 1.sz. 30–40.p.
DOMANOVSKY Ákos: Megjegyzések egy vitához. = Könyvtári Figyelő. 25.évf. 1979. 4.sz. 372–379.p.
CSÚRY István: Az ISBD disputa nyertesei és vesztesei avagy ki mit mondott. = Könyvtári Figyelő 25.évf. 1979. 4.sz. 380–384.p.
VARGA Ildikó: Vihar után. = Könyvtári Figyelő. 25.évf. 1979. 6.sz. 557–559.p.
8. *DOMANOVSKY Ákos* i.m. Idézet: a 373. oldalról
9. *CSÚRY István*: Olvasók . . . i.m. Idézet: a 15. oldalról
10. *DOMANOVSKY Ákos* i.m. 373. oldalról
11. Report, IFLA International Cataloguing conference, Preliminary meeting, London, July 19th–25th, 1959.
Ism.: Domanovszky Ákos: A nemzetközi katalógizálási konferencia előmunkálataihoz. = Magyar Könyvszemle. 76.évf. 1960. 3.sz. 255–266.p.
12. MSZ 3423/1–83 Leíró katalógusok bibliográfiai tételeinek szerkesztése. Általános előírások

- MSZ 3423/2–84 Leíró katalógusok bibliográfiai tételeinek szerkesztése. Könyvek
 MSZ 3423/3–86 Leíró katalógusok bibliográfiai tételeinek szerkesztése. Időszaki kiadványok
13. A személyek neve mint a katalógusok besorolási adata az egyes nemzetek gyakorlatában / [közread. az] Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. – Bp. : OSZK KMK, 1984. – 219 p. ; 30 cm
 Készült az IFLA gondozásában 1977-ben megjelent Names of persons : national usage for entry in catalogues és az 1980-ban megjelent Supplement to Names of persons c. kiadványok alapján. FÜGEDI Péterné: A személynevekre vonatkozó szabványhoz. = Könyvtáros 35.évf. 1985. 2.sz. 72–78.p.
 14. NAGY Zsoltné: Az időszaki kiadványok bibliográfiai leírásának szabványosítása. = Könyvtári Figyelő. 29.évf. 1983. 1.sz. 25–29.p.
 15. International standard bibliographic description for serials (ISBD/S)
 16. Lásd az 5.sz. jegyzetet
 17. KURUC Imréné: Mi a helyzet a könyvtári feldolgozási szabványokkal. = Könyvtáros 35.évf. 1985. 4.sz. 209–215.p.
 18. Kurrens időszaki kiadványok : a Magyarországon megjelenő időszaki kiadványok bibliográfiája / Országos Széchényi Könyvtár. – 1976–1980. – Bp. : OSZK, 1977–1981. – 30 cm.
 Folytatása: Magyar nemzeti bibliográfia. Időszaki kiadványok bibliográfiája = ISSN 0231–4592 (1981-től)
 ISSN 0134–0247

MIT TEGYÜNK A FELESLEGESSÉ VÁLT KATALÓGUSCÉDULÁKKAL? Az American Libraries 1986. áprilisi száma képes beszámolót közölt arról, hogy egyes amerikai könyvtárak hogyan ünnepelték meg cédulakatalógusuk lezárását az online katalógus elkészültekor. Egy New-England-i könyvtár húzást rendezett: a 28 ezer cédulából álló kölcsönzési nyilvántartásból a versenyben részt vevő gyerekeknek ki kellett találni, hogy a könyvtárvezető melyik könyv céduláját húzza ki. Az illinoisi Gail Borden Public Library gyermekkönyvtárosa cédularakó versenyt rendezett: aki 10 perc alatt a legmagasabb cédulahegyet építi, az nyer. A nyerő torony 33 inch magasra sikerült. Négyen nyertek díjat a „Mit csináljunk Halott Katalóguscéduláinkal?” című vetélkedőben. Ime két javaslat: használjuk fel a világ összes mozgó asztal- és széklábainak kiegyensúlyozására; mentsük ki belőle a lyukakat, mert a könyvtárnak minden plusz helyre nagy szüksége van.” (N. I.)